NVE
Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

**Vår dato:** 22.05.2024
**Vår ref.:** 202406837-6 Oppgis ved henvendelse
**Deres ref.:**

# NVE gir tillatelse til midlertidig redusert minstevannføring fra Pikerfoss kraftverk i Numedalslågen i Kongsberg kommune, Buskerud fylke

Vi viser til søknad av 09.04.2024 fra Å Energi Vannkraft AS om tillatelse til midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Pikerfoss kraftverk i Kongsberg kommune.

## Om søknaden

Pikerfoss kraftverk har konsesjon av 14.11.1980, og har av 23.09.1988 krav om slipp av minstevannføring på 4 $m^3/s$ om sommeren (01.06.-31.08), og 0,5 $m^3/s$ om vinteren (01.09.-31.05). I henhold til pålegg av 17.02.1983 og 14.09.1983 er det bygd tre betongterskler mellom hoveddammen og utløpet til kraftverket.

For å bedre fiskeforholdene i vassdraget ønsker Å Energi Vannkraft å utrede mulighetene for biotoptiltak på strekningen mellom hoveddammen og utløpet til Pikerfoss kraftverk. I den sammenheng ønsker søker å undersøke sammenhengen mellom vannføring og vanndekt areal i terskeldammene. Det planlegges å dokumentere vanndekt areal ved vannføringene 0,5 $m^3/s$, 1,5 $m^3/s$, 3 $m^3/s$ og 4 $m^3/s$. For å gjøre dette er det planlagt å gradvis øke vannføringen fra 0,5 $m^3/s$ til 4 $m^3/s$ i løpet av 4 dager. Vannstandene i terskeldammene skal også senkes.

Prosjektet er planlagt gjennomført før 1. juni, men det er i stor grad er avhengig av vær og tilsig. For å ha større fleksibilitet til å gjennomføre prosjektet, søker Å Energi Vannkraft om tillatelse til å redusere kravet til minstevannføring fra 4 $m^3/s$ til 0,5 $m^3/s$ fra Pikerfoss kraftverk i perioden 01.06.2024-07.06.2024, samt i perioden 19.08.2024-31.08.2024.

## Høring

På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med lokale myndigheter for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

**Statsforvalteren i Oslo og Viken** uttaler i e-post av 02.05.2024 at de ikke har merknader til søknaden.

**Buskerud fylkeskommune** uttaler i brev av 07.05.2024:

> *Vannmiljø*
>
> *Fylkeskommunen er kjent med at ørret på den berørte vassdragsstrekninga sliter i konkurranse med gjedde. Videre inngår omsøkte reduksjon av minstevannføring i et samarbeid for å kartlegge forhold for fisk i terskeldammene på den berørte strekninga. Med bakgrunn i dette er vi positive til midlertidig redusert minstevannføring, slik at sammenhengen mellom vannføring og vanndekt areal kan kartlegges ut over det en fikk dokumentert ved tidligere nedtapping i 2021.*
>
> *Vi ber videre om at reduksjonen i vannføringa skjer langsomt, for å ivareta hensynet til fisk og andre vannlevende organismer. Ved behov bør det foretas jevnlig inspeksjon langs strendene, for å kunne flytte fisk og eventuelle andre vannlevende organismer som har blitt isolert i mindre kulper dersom det er nødvendig.*
>
> *Friluftsliv*
>
> *Det er viktig at friluftsutøvere i området blir tilstrekkelig informert gjennom oppslag på stedet og/eller lokal annonsering/informasjon. Det bør framgå hva som er bakgrunnen for redusert minstevannføring, varighet for tiltaket, og hvilke hensyn de eventuelt sjøl må ta i området i tiltaksperioden.*
>
> *Arkeologisk kulturminne fra nyere tid*
>
> *Det er et kjent, men ikke freda kulturminne, ved demningen på Pikerfoss som kan bli berørt av anleggsarbeider i forbindelse med vannsenking og utbedring av demningen. Kulturminnet (ID80677) er en masovn knyttet til jernmalm i tida etter år 1537. Vi ber om at det vises hensyn til dette kulturminnet ved tiltak i området.*

**Å Energi Vannkraft** kommenterer Buskerud fylkeskommunes uttalelse i brev av 13.05.2024:

> *Vannmiljø*
>
> *Forrige gang terskeldammene ble senket (2021) så ble det gjennomført et el-fiske i nedre del av terskeldam 1, hele terskeldam 2 og øvre del av terskeldam 3. Det ble ifølge* Rapport fra el-fiske i Pikerfoss i Kongsberg og Flesberg kommuner, høsten 2021 *registrert en «særdeles lav tetthet av ørret på strekningen, i gjennomsnitt 1,8 ørret pr. 100 m2».*
>
> *Vannstanden i de tre terskeldammene på utbyggingsstrekningen skal i testperioden senkes. I de to øverste dammene gjøres dette ved å fjerne bjelkestengsler i tersklene med gravemaskin, mens vannstanden i den nederste store terskeldammen senkes ved å legge ned en hydraulisk luke. Når det gjelder bjelkestengslene i de to øverste tersklene, så vil vi fjerne en bjelke av gangen for på den måten å ha en viss kontroll på vannstandsreduksjonen.*

*Vi legger opp til at vannstanden i de to øverste terskeldammene skal senkes først. Da har fisk som måtte være her mulighet til å bli med vannstrømmen ned i terskeldam 3. Når terskeldam 3 så skal senkes, vil fisken i stor grad kunne søke mot det gjenværende bassenget her.*

*På den aktuelle elvestrekningen er gjedde den dominerende fiskearten og etter vår vurdering den fisken som kan være utsatt for stranding. Et av målene med dette prosjektet er å se hvordan man kan bedre forholdene for ørreten og gjøre forholdene mindre gunstige for gjedda. Det drives aktiv utfisking av gjedde i denne terskeldammen. Når vannstanden skal senkes, så vil luka legges gradvis ned. Vi kan ikke se at det har nevneverdige negative miljøkonsekvenser om det skulle strande et fåtall gjedder ved senkning av denne dammen.*

*Etter vår vurdering er konsekvensene av eventuell stranding av fisk begrenset i dette prosjektet. Som nevnte el-fiskeundersøkelse viser så finnes det knapt ørret på strekningen. Å Energi Vannkraft er opptatt av problematikken og vi vil holde øye med senkningshastigheten og se etter strandet fisk. Vår erfaring fra sammenlignbare prosjekter er imidlertid at det er vanskelig å dokumentere senkningshastigheten nøyaktig samt å finne og flytte strandet fisk.*

*Friluftsliv*

*Dette punktet ivaretas gjennom annonse/kunngjøring i lokalpressen og gjennom Å Energi Vannkraft sine informasjonskanaler.*

*Arkeologisk kulturminne fra nyere tid*

*Det skal ikke gjennomføres anleggsarbeider i området hvor kulturminnet er.*

**NVEs vurdering**

NVE kan gi tillatelse til å fravike et manøvreringsreglement etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid, samt vitenskapelige undersøkelser. Tiltaket faller etter vårt syn inn under sistnevnte formål.

I forbindelse med utbyggingen av Pikerfoss kraftverk ble det etablert tre terskler mellom inntaket og utløpet til kraftverket. Elvestrekningen, som før hovedsakelig besto av strykpartier, består nå av stilleflytende dammer. Dette har forverret betingelsene for ørreten på strekningen, mens gjeddebestanden har økt. Med bakgrunn i dette ønsker Å Energi Vannkraft å kartlegge forholdene for fisk i terskeldammene, og undersøke mulighetene for biotoptiltak for å bedre forholdene for ørreten.

Det ble gjennomført en lignende kartlegging i 2021, da forholdene for fisk ble undersøkt ved en vannføring på 0,3 $m^3/s$ og nedtappede terskeldammer. Å Energi Vannkraft ønsker nå ytterligere kartlegging av sammenhengen mellom vannføring og vanndekt areal ved flere vannføringer. Dokumenteringen er planlagt med drone og foto fra elvebredden.

Buskerud fylkeskommune skriver i sin høringsuttalelse at de er positive til tiltaket, men at de ønsker at vannstandsendringen skal skje langsomt for å hensynta vannlevende organismer. Å Energi Vannkraft kommenterer at senkningen av terskeldammene vil skje

gradvis, med nedtapping av de øvre terskeldammene først for å gi fisken mulighet til å trekke nedstrøms. NVE vurderer at med gradvise vannstandsendringer vil de negative konsekvensene på fisk være begrenset.

Buskerud fylkeskommune nevner videre at det under tiltaket må vises hensyn til et kulturminne ved demningen ved Pikerfoss. Å Energi Vannkraft kommenterer at det ikke skal gjennomføres anleggsarbeid i nærheten av kulturminnet. NVE kan ikke se at kulturminnet vil bli negativt berørt av tiltaket.

NVE har gjort egne søk i Naturbase og Artskart den 13.05.2024. Det er registrert flere rødlistearter i og langs Numedalslågen ved Pikerfoss kraftverk, deriblant elvemusling (VU) registrert like nedstrøms den nederste terskeldammen i 2012. Dersom det er forekomster av elvemusling i terskeldammene er det fare for at disse tørrlegges under tiltaket. En rapport fra 2019 vurderer at en av årsakene til lave bestander av elvemusling i Numedalslågen er rekrutteringssvikt grunnet lav tetthet av vertsfisken ørret (Gregersen 2019). NVE vurderer at redusert vannføring og nedtappede terskeldammer kan ha en negativ konsekvens for elvemuslingen, men dersom tiltaket resulterer i miljøtiltak som øker ørretbestanden, vil det på sikt kunne påvirke muslingen positivt.

Av terrestriske arter er blant annet hybridgrannjamne (EN), furugråkjuke (VU), blåfotstorpigg (NT) og rosenkjuke (NT) registrert i 2023. Disse er ikke spesielt knyttet til fuktighet. Ettersom endringen i minstevannføring er begrenset i størrelse og tidsrom, mener NVE tiltaket ikke vil få negative konsekvenser for de registrerte naturverdiene.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og av kort varighet. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Ved å ta slike hensyn kan ikke NVE se at redusert minstevannføring fra Pikerfoss kraftverk er til skade for noen kjente allmenne interesser.

**Konklusjon**

**NVE gir tillatelse til at Å Energi Vannkraft AS kan redusere minstevannslippet fra Pikerfoss kraftverk fra 4 m³/s til 0,5 m³/s på inntil 7 dager i perioden 01.06.2024-07.06.2024, og på inntil 13 dager i perioden 19.08.2024-31.08.2024.**

**Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.**

**Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:**

- Minstevannføring skal slippes slik som beskrevet i søknaden.
- Alle vannføringsendringer skal skje gradvis slik at stranding av fisk minimeres eller unngås så langt det er mulig.
- Perioden med fravik må gjøres så kort som mulig.
- Berørte parter skal kontaktes direkte for å bli informert om tiltaket. Informasjon om tiltaket skal i tillegg publiseres på relevante nettsider, som selskapets

hjemmeside og sosiale medier. Det bes videre om at kommunen kontaktes for å legge ut informasjon om tiltaket på deres nettsider.

- NVE forutsetter at Å Energi Vannkraft AS har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

**Referanser**

Gregersen, H. 2019. Elvemusling i dypområder i Numedalslågen, – oppstrøms Hvittingfoss. Norconsultrapport 5195498:01. 29 s.

**Om klage og klagerett**

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Carsten Stig Jensen
konsesjonsansvarlig

Brit Torill Haugen
fagleder

*Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner*

**Mottakerliste:**
Å ENERGI VANNKRAFT AS
Å ENERGI VANNKRAFT AS - EIVIND HELLERSLIEN

**Kopimottakerliste:**
Kongsberg kommune
Flesberg kommune
STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN
Buskerud fylkeskommune

# Orientering om rett til å klage

| | |
|---|---|
| Frist for å klage | Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket.<br>Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut.<br>Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket |
| Du kan få begrunnelsen for vedtaket | Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut. |
| Hva skal med i klagen? | Klagen bør være skriftlig. I klagen må du:<br>• Skrive hvilket vedtak du klager på.<br>• Skrive hvilket resultat du ønsker.<br>• Opplyse om du klager innenfor fristen.<br>• Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen.<br>I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil. |
| Du kan få se dokumentene i saken | Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken. |
| Vilkår for å gå til domstolene | Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan.<br>Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort. |
| Sakskostnader | Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg. |
| Hvem kan klage på vedtaket? | Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken. |
| Hvor skal du sende klagen? | Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs - epostadresse er nve@nve.no.<br><br>NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED. |

*Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.*